

## NEDERLAND

### Uilen en Muizen CSI

Van 30 oktober tot en met 7 november is de pluisweek 'Uilen en muizen CSI' georganiseerd. Tijdens deze week zijn op verschillende plekken in het land door



Braakballen pluizen. Foto Maurits van Hout

groepjes kinderen braakballen van uilen geplozen. De week werd afgetrapt in Safari-park de Beekse Bergen.

Maar het unieke van het project Uilen en Muizen CSI is dat voor het eerst het pluizen van braakballen mogelijk wordt, niet in groepsverband maar gewoon thuis in het gezin. Hoe zit dat? Het pluizen van een braakbal is voor kinderen (en volwassenen) een unieke ervaring die ze veel leert over hoe de natuur in elkaar zit. Traditioneel wordt het in grotere groepen gedaan bijvoorbeeld in de klas of op het bezoekerscentrum. Dat levert

enthousiaste reacties op en het idee om ook voor individuen het braakballen pluizen mogelijk te gaan maken.

Initiatiefnemers Zoogdierverseniging, Vogelbescherming en IVN hebben daarvoor een 'doe-het-zelf-kit' ontwikkeld. Een pakketje met onder andere een sticker en folder met tips, twee braakballen, pluismateriaal als een pincet, instructies en een zoekkaart waarop aan de hand van schedels en kaken de soort op te speuren is. Die zoekkaart is onderdeel van een speciale oplage van Wildzoekers Express die in het pakketje meegaat.

Voor zover de voorraad strekt kunnen opa's en oma's, vaders en moeders, ook nu nog, op [www.wildzoekers.nl](http://www.wildzoekers.nl) de doe-het-zelf-kit van de Pluisweek opvragen tegen betaling. Met het pakketje kunnen ze bijvoorbeeld op een regenachtige zaterdagmiddag aan de slag. Op de website kun je na het pluizen ook kijken hoe bijzonder de gevonden muis is. De kinderen die er geen genoeg van kunnen krijgen, kunnen digitaal verder pluizen door het online spel 'Uilen en Muizen' te spelen.

### Boek over steenmarter

Steenmarters waren in Nederland bijna uitgestorven, maar zijn nu gelukkig weer wat algemener. Ook in en om het huis – en daar zijn ze niet altijd even populair. Toch zijn steenmarters zeker een nadere kennismaking waard. 'De steen-



marter' is daarvoor het ideale boek. De prachtige foto's laten deze sierlijke, vindingrijke dieren van hun mooiste kant zien. De auteurs, ervaren marterkenners, maken de nieuwste wetenschappelijke inzichten over steenmarters op een enthousiaste manier toegankelijk. In het volgende nummer van Zoogdier een gesprek over dit boek met makers van het boek, Sim Broekhuizen, Gerard Müskens en Dick Klees.

KNNV Uitgeverij in samenwerking met de Zoogdierverseniging, ISBN: 978 90 5011 335 9, Prijs: € 19,95

### Symposium 'Wild van de Economie'

In opdracht van de Zoogdierverseniging startte kenniscentrum Triple E van Tom Bade een onderzoek naar het potentiële economische belang van grotere zoogdieren in Nederland. De uitkomsten van dit onderzoek werden door Triple E samengebracht in het boek 'Wild van de Economie'. Ter gelegenheid van de presentatie van dit boek organiseerde de Zoogdierverseniging op 1 oktober 2010 een gelijknamig symposium in Kasteel Daelenbroeck, gelegen in het Limburgse Herkenbosch. Vanuit diverse hoeken en soorten werd gesproken over de waarde, ook de economische, van de grote zoogdieren: edelhert, wild zwijn, zeezoogdieren (Dolfinarium), dassen, bevers. Met deze geslaagde dag en het boek van Tom Bade is op een heel andere manier gekeken naar zoogdieren, niet als kostenpost maar als winstgenerator. Het zal niet voor iedereen zijn maar het zet wel aan het denken. Welke kansen laten zoogdierliefhebbers en zoogdierbeschermers nog onbenut?

### Oproep vrijwilligers

De Zoogdierverseniging zoekt regelmatig vrijwilligers. Hou onze website in de gaten om te zien voor welke taken we

## -Uit Lutra-

### 66 jaar vleermuisonderzoek in Limburgse mergelgroeve

De Schenggroeve, een mergelgroeve in Meerssen (Limburg) is zesenzestig jaar lang onderzocht op de aanwezigheid van overwinterende vleermuizen. De resultaten van dit unieke onderzoek zijn door onderzoekers Bernard Grol en Aldo Voute gepubliceerd in het wetenschappelijke tijdschrift Lutra van de Zoogdierverseniging. Vanaf 1980 toen een ijzeren hek voor de ingang geplaatst werd nam het aantal ingekorven vleermuizen en franjestaarten

in de groeve aanzienlijk toe. Blijkbaar is verstoring door mensen niet goed voor de aantalonwikkeling. Deze ontwikkeling is ook in andere Limburgse groeven waargenomen. Ook het aantal watervleermuizen vertoonde een stijging.

Het gemiddelde aantal overwinterende vleermuizen vertoonde een zevenvoudige toename in dertig jaar (tussen 1980 en 2010).

## Komt het nog goed met de biodiversiteit?

Bevern in de stadswateren van Almere en Gouda, de otter terug in het Vechtplas-sengebied, damherten in de tuinen van mensen in Zandvoort, reeën en vossen die zich over het hele land verspreid hebben en de das gered.

“Het gaat goed met ‘onze’ zoogdieren”, maar betekent dit dat het ook goed gaat met de biodiversiteit in Nederland? Vergelijking van Rode Lijsten leert dat van vijf soortgroepen alleen voor zoogdieren de mate van bedreiging is afgenomen (+13%). Voor andere soortgroepen geldt dat echter niet. Voor vogels (-4%), dagvlinders (-16%), amfibieën en reptielen (-17%) is de mate van bedreiging toegenomen (NEM Nieuwsbrief 09-07-08). Bij alle soortgroepen is gemiddeld meer dan 1/3 van de soorten bedreigd. Dat we dit zo precies weten komt doordat 20.000 waarnemers al vele decennia hun natuurgegevens doorgeven aan Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) zoals de Zoogdierverseniging. Ons land kent hiermee de hoogste kennisdichtheid in ruimte en tijd ter wereld. Dus als ze het ergens kunnen weten...

2010 is het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit. Doel van het overheidsbeleid

was om in 2010 de achteruitgang van de biodiversiteit in ons land tot staan moest zijn gebracht.

De Balans van de Leefomgeving 2010 constateert: “de achteruitgang van biodiversiteit is wel geremd, maar niet gestopt”. En dat terwijl ‘behoud van de biodiversiteit’ de kern was van het natuurbeleid in ons land in het afgelopen decennium.

In de ontwikkeling van soorten zien we dat de algemene soorten (zoals ree en vos) vooruit gaan, terwijl de kwetsbare soorten (specialisten zoals de noordse woelmuis) achteruit gaan.

Het eerder genoemde rapport “Balans van de leefomgeving 2010” constateert, dat voor verbetering van de biodiversiteit de volgende factoren doorslaggevend zijn: de oppervlakte natuur, verbindingen tussen natuurgebieden, de milieucondities en een effectief beheer (agrarisch natuurbeheer blijkt volgens de Balans niet effectief).

In het Jaar van de Biodiversiteit, is er een nieuw kabinet aangetreden. Met de kennis van nu en de wetenschap dat vorige kabinetten de beleidsdoelen m.b.t. biodiversiteit niet hebben gehaald zou je denken dat de nieuwe regering zich tot doel stelt om extra in te zetten op het tot staan brengen van de achteruitgang van de biodiversiteit.



De keuzes die het nieuwe kabinet t.a.v. biodiversiteit/natuur gemaakt heeft zijn: stoppen van de aankoop van hectares t.b.v. de Ecologische Hoofdstructuur stoppen met de aanleg van robuuste verbindingzones een grotere rol voor het agrarisch natuurbeheer  
Conclusie: zo komt het dus nooit goed met de biodiversiteit.

En wat kunt u hiermee? Vooral uw waarnemingen blijven doorgeven, want er komt zeker weer een kabinet dat wel gebruikmaakt van de informatie die u en anderen aanleveren.

*Jos Teeuwisse*  
*Directeur Zoogdierverseniging*

mensen zoeken. Een mail sturen naar de Zoogdierverseniging met uw CV en uw aanbod, kan natuurlijk ook. Op dit moment is er bijvoorbeeld behoefte aan een ervaren redactiesecretaris voor ons tijdschrift Zoogdier. We kunnen ook een nieuw redactielid voor Zoogdier gebruiken.

### Walvissen in Naturalis

Duik tot en met augustus 2011 in de tentoonstelling Walvissen in Naturalis. Vijfentwintig jaar na de rondreizende walvistentoonstelling Waldo85 een nieuwe ode aan deze aai-bare groep zoogdieren, die tot op de dag van vandaag nog vele geheimen koestert.

Walvissen is een reizende tentoonstelling die, oorspronkelijk afkomstig uit het Frans natuurhistorisch museum in Parijs, via het museum voor natuurwetenschappen in de Belgische hoofdstad naar Nederland is getrokken. De meest voorkomende walvisachtige in zowel Belgische als Ne-

derlandse wateren is de bruinvis, die regelmatig levend voor de kust wordt gesig-naleerd, maar ook regelmatig dood op het



strand wordt gevonden. Naturalis haakt in op onze situatie en biedt de bezoeker een interactieve snij-sessie met bruinvissen aan.

Met de levensgrote modellen, imposante skeletten en bijzondere onderwaterbeelden biedt de tentoonstelling een informatief en interactief overzicht voor zowel kenners als voor kinderen over deze toch vaak tot de verbeelding sprekende zee-zoogdieren. Fascinerend zijn de fossielen van primitieve voorouders die pas de laatste decennia bekend zijn geworden. Van oudsher registreerde en bewaarde het museum gestrande walvisachtigen in Nederland. Ondanks een moeizame periode om dit historisch erfgoed vast te leggen, lijkt het huidige Nationaal Centrum voor Biodiversiteit het registratie- en collectiewerk rond walvissen en dolfijnen weer een plek te geven. Kijk voor meer informatie over walvissen op [www.ncbnaturalis.nl](http://www.ncbnaturalis.nl) of [www.walvisstrandingen.nl](http://www.walvisstrandingen.nl)

# VLAANDEREN

## Natuurpunt Zoogdierenwerkgroep Vlaanderen Zoogdierenweekend 2010 1-3 oktober 2010

Het jaarlijkse zoogdierenweekend van de Zoogdierenwerkgroep is weer geslaagd te noemen met onder andere een waarneming van 46 edelherten. Het feit dat we om 5 uur 's morgens moesten opstaan was al snel vergeten toen



Excursie in de Ardennen. Foto Natuurpunt

we, in het schemerige ochtendlicht, het eerste gebul van de brinstige stieren hoorden op nog geen 100 m afstand. Na ons een weinig verplaatst te hebben naar een hoger punt, hadden we een schitterend uitzicht. In een decor dat wel uit een Halloweenfilm had kunnen komen, met nevelflarden tussen de beboste hellingen, zagen we een hinderoedel die door een ouder mannetje verdedigd werd tegen jongere rivalen. We waren getuige van verschillende vechtpartijen en tussenin liep tegen de bosrand ook even een vos voorbij. De rest van het weekend werden nog heel wat andere zoogdieren gezien, zoals reeën, everzwijnen, een eekhoorn, muizen, enkele vleermuisensoorten, verschillende dassenburchten en jammer genoeg ook enkele verkeersslachtoffers van steenmarter. Ook de pracht van de herfstkleuren in de Ardennen en de bijhorende paddenstoelen is de zoogdierenliefhebbers niet ontgaan. Samen met een gezellig onderkomen, lekker eten en goed gezelschap werd dit een onvergetelijk weekend.

### De vos wordt het haasje

Het afgelopen jaar was hectisch voor de vos in Vlaanderen. Meer dan ooit staan jagers en aanverwante politici het dier naar het leven. De voor de jacht bevoegde minister Joke Schauvliege koestert - op aandringen van jagend

Vlaanderen - plannen om de huidige toestand inzake de jacht te herzien in het nadeel van de vos. Binnenkort moet immers een nieuw jachtopeningsbesluit worden uitgevaardigd om de jacht in goede banen te leiden. Dat kan betekenen dat de huidige schoontijd voor de vos wordt afgeschaft of ingekort en dat diverse ongewenste en momenteel verboden jachtmethoden opnieuw mogelijk worden. Door de jagers worden alle redenen bovengehaald om het pleit in hun voordeel te beslechten. Plots is geen enkel kind of kip nog veilig en bedreigen allerlei vossenziektes het menselijk voortbestaan. Tegelijk probeert de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt evenals Vogelbescherming Vlaanderen de meubelen te redden en op zijn minst de huidige toestand te behouden en op zijn best een meer beheergerichte jacht op de vos te bekomen. Daarvoor wordt op twee fronten gewerkt. Enerzijds proberen we

met reden en verstand en gebruik van kennis en wetenschap de verantwoordelijken te overtuigen van een gefundeerd jachtbeleid. De adviezen die het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) op vraag van de minister heeft uitgewerkt, zijn daarbij richtinggevend. Ze leveren een objectieve en gezonde kijk op de vermeende vossenproblematiek en stellen duurzame oplossingen voor voor de ongemakken die vossen soms veroorzaken. Anderzijds proberen we meer actiegericht te werken en weerwerk te bieden tegen de ongefundeerde argumenten die vanuit alle hoeken door zelf benoemde 'bevoegden' in de pers worden gesmeten om de gemeente eens goed bang te maken

### Geen otter gevonden in Vlaanderen

Half juni startte de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt, in het kader van het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit, een grootscheepse zoekactie naar de otter. De Zoogdierenwerkgroep loofde een bedrag van € 500 uit aan de persoon die als eerste een ontegensprekelijk bewijs kon leveren van de aanwezigheid van een in het wild levende Europese otter in Vlaanderen of het Brussels gewest. Ondanks de vele reacties werden er helaas geen otters gevonden. Daarom ging de prijs naar het meest ottervriendelijk natuurgebied, het Grote Netewoud.

voor de vos. Sommigen menen hiermee zieltjes te winnen voor de eeuwige jachtvelden maar slaan daarbij de bal behoorlijk mis. Rechtzettingen zijn daardoor voor ons dagelijkse kost geworden. Ondertussen werden al tal van artikelen, brochures, websitepagina's en informatieavonden aan de vos gewijd en er volgden zelfs een heus vossendebat en een filmprojectie. Inmiddels staan we zo ver dat er een hoorzitting is geweest in het Vlaams parlement waarbij verschillende betrokken partijen, waaronder ook Natuurpunt en Vogelbescherming Vlaanderen, hun standpunt konden verduidelijken en beargumenteren. Daarbij trok de jagerij aan het kortste eind. Dit neemt niet weg dat er nog steeds vanuit de Vlaamse liberale partij VLD een resolutie tot verruiming van de vossenjacht in de maak is, die het mogelijk moet maken om de vos met alle middelen en op alle tijdstippen te bestrijden. De indieners deinzen er niet voor terug om ook de jacht met de kogel bij nacht opnieuw in te voeren. Binnenkort valt het doek over dit toneelstuk en wordt duidelijk wie de staande ovatie in ontvangst mag nemen. Maar niet iedereen wacht het einde af. De burgemeesters van enkele Vlaamse kustgemeenten menen het heft in eigen handen te moeten nemen en hebben alvast de algehele uitroeiing van de vos in hun gemeente in het vooruitzicht gesteld. Daarbij storen ze zich niet aan de wetenschap dat ze hiermee hun bevoegdheid te buiten gaan. Ook blijven ze halsstarrig weigeren om de bevolking op gedegen wijze voor te lichten en de gelijke oplossingen te bieden voor de problemen die zich hier en daar stellen, vooral wanneer een kakelend kippenhok door een hongerige vos wordt ontruimd of sluiks uitgezette fazanten tussen de kiezen verdwijnen.

Meer info vind je op het internet bij \*Zoogdierenwerkgroep onder 'Soorten en projecten' -

- 'Vos op [www.zoogdierenwerkgroep.be/index.php?id=102](http://www.zoogdierenwerkgroep.be/index.php?id=102)
- Natuurpunt op [www.natuurpunt.be/vos](http://www.natuurpunt.be/vos)
- Vogelbescherming Vlaanderen onder 'Over onze vereniging' - 'Activiteiten op stapel'
- 'S.O.S. Vos' op [www.vogelbescherming.be/site/index.php?option=com\\_content&view=article&id=469:sos-vos&catid=56:activiteiten-op-stapel&Itemid=138](http://www.vogelbescherming.be/site/index.php?option=com_content&view=article&id=469:sos-vos&catid=56:activiteiten-op-stapel&Itemid=138)